

Vikingkoe en Frans dubbeldoelras geven melkveehouder moed

De Holstein Friesian-koe (HF) domineert de melkveestapel in Nederland, maar er zijn steeds meer boeren die het ras de rug toekeren en met andere rassen fokken. De HF mag dan een echte topmelker zijn, ze is ook een zorgenkindje. „Ik stap wer mei nocht de stâl yn.”

Onderzoeker Theun Vellenga van Wageningen University riep onlangs boeren op om zich weer wat meer te verdiepen in de oude dubbeldoelrassen van weleer, zoals Fries Roodbont, Fries-Hollands of Blaarkop. Deze dieren zouden veel beter dan de huidige Holstein-Friesian passen in de melkveehouderij van de toekomst met extremer weer, minder kunstmest, een ander landschap en meer vlees uit eigen land.

Dat betoog leverde veel instemmende reacties op bij deze krant. Die instemming betrof vooral Vellenga's standpunt dat de Holstein-Friesian allesbehalve zaligmakend is. Het advies om meer oog te hebben voor de oude Nederlandse dubbeldoelrassen werd niet echt reëel geacht. Dat zou weer te veel ten koste gaan van de melkproductie. „Ik soe der net mear tsjin kinne, in ko dy't mar 6000 liter jout yn stee fan 10.000”, verklaart Folkert Fokkema.

De boer uit Menaam (115 koeien) maakte vijf jaar geleden wel de „yngripende” beslissing om af te stappen van de 100 procent HF-fokkerij. Ingrijpend, omdat hij voorheen een gedreven en fanatieke fokker was.

Omschakelen voelde een beetje als falen. Maar meer en meer kwam Fokkema tot de conclusie dat hij tegen zijn grenzen aanliep, dat het echt anders moest. De koeien werden minder vruchtbaar, hadden vaker klauwproblemen en het uitvalpercentage was te hoog. „Ik koe it net mear behappe. Moarns gie ik mei stress de stâl yn: wat tref ik no wer oan?”

Nieuwe fokkerij

Fokkema oriënteerde zich uitvoerig op een nieuwe fokkerij. Hij las zich in, ging naar lezingen en bezocht collega's die al eerder hun fokkerijbeleid hadden aangepast, want zien is geloven. Uiteindelijk koos hij in 2015 voor de driewegskruising: een HF-koe insemineert hij met het sperma van een stier van een ander ras en de nakomeling hiervan weer met een ander ras. De nakomeling daar weer van wordt dan weer geïnsemineerd met een HF-stier waarna dit kruisingsproces zich herhaald.

'Ik kaam thús en sei: en no geane al dy Holsteins derút'

De twee nieuwe rassen die Fokkema inzet zijn Montbéliarde, een sterk Frans dubbeldoelras (vlees en melk) en Viking Red, een Scandinavisch ras dat bekendstaat om zijn sterke beenwerk. Deze fokkerijmethode zorgt voor het optimale heterose-effect, vindt hij. Dat betekent dat de rassen elkaar versterken op hun zwakke punten. De Menamer boer merkt nu al dat zijn veestapel gezonder is, hoewel de driewegskruising nog lang niet bij alle koeien is voltooid. „En se jouwe ek net minder. Dit is de bêste beslissing dy't ik ea nommen ha. Ik stap wer fluit-sjend de stâl yn.”

Een paar honderd meter verderop boert Jan Herrema. Hij was in 2012 al begonnen met het stapsgewijs afscheid nemen van de Holstein-Friesians door in te kruisen met Fleckvieh. Al zijn 200 koeien hebben inmiddels de uiterlijke kenmerken van dit Alpenras: gespierd en een witte kop met een krullend kuifje. De schellen vielen hem van de ogen toen hij het bedrijf bezocht van een op en top Fleckvieh-fokker. „Ik kaam thús en sei: en no geane al dy Holsteins derút! Ik wol gjin ribben en rêchwervel mear sjen.”

Corrie, Lourens en Jan Herrema bij een Fleckvieh-koe

Herrema had het helemaal gehad met zijn 'bonkerige' veestapel, waarin koeien te vaak kampten met vruchtbaarheidsproblemen en melkziekte. Dat is een ziekte die kort na het afkalven optreedt door een calciumtekort. De koe kan een tijdje niet meer overeindkomen en produceert later minder melk. „Dêrtroch wie it útfalpersintaazje fierstente heech: sa'n 35 prosint.”

Nu is hij weer een tevreden melkveehouder. Het uitvalpercentage zit inmiddels op 20 procent, de veeartskosten zijn beduidend lager, koeien brengen makkelijker een kalf ter wereld en van een productiedaling is geen sprake. Integendeel: die steeg de afgelopen jaren met zo'n 2000 liter naar circa 10.000 liter melk per jaar. „Mar dat is foar in part ek te tankjen oan in oare manier fan fuorjen”, legt zoon Lourens uit. Ook echtgenote Corrie is tevreden met de Fleckvieh: „Se is sa'n leave, maklike ko.” Herrema vult aan: „Troch de Fleckvieh ha ik wer motivaasje krigen. Dy wie der acht jier lyn in stik minder.” Een ander voordeel is dat de zwaardere Fleckvieh bij verkoop veel meer oplevert. Bij een koe gaat het om een paar honderd euro, bij de kalveren om een paar tientjes.

'Moarns gie ik mei stress de stal yn: wat tref ik no wer oan?'

Herrema en Fokkema geven beiden dezelfde verklaring voor de nadelen van de Holstein-Friesian: inteelt. Het aanbod HF-stieren mag dan enorm zijn, uiteindelijk zijn ze vrijwel allemaal nakomeling van een paar stieren. „En dan krijst in ferswakking fan it ras”, verklaart Fokkema.

Toch zijn er melkveehouders die topprestaties weten te bereiken met de HF-fokkerij. Zo geven onder meer de koeien van de maatschap Van der Mark in Feanwâlden en de maatschap Van Berkum in Elahuizen meer dan 14.000 kilo melk. Dergelijke prestaties zijn alleen mogelijk met een gezonde veestapel.

Herrema: „Ik ha der djip, djip respekt foar”, verklaart Herrema. „Dy boeren sitte der boppe-op, witte alles fan kij en fuorjen. Mar ik kin sa net buorkje. Ik moat ek in libben ha bûten de stal.” Fokkema: „Sa tink ik der ek oer. Earst paste ik my oan oan de ko. Mar ik fyn no dat kij harren oanpasse moatte oan de boer.”

Bron: Leeuwarder Courant, 8 februari 2020